

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΩΣ ΑΞΙΩΜΑ

ΤΟ ΝΑ ΠΟΥΜΕ ότι η Ποίηση, και γενικώς η Τέχνη, έχει τον ένα ή τον άλλο σκοπό, λίγο θα ωφελήσει. Εάν δηλαδή στοχεύει στην ανάδειξη τού ιδανικώς Ωραίου αναπτύσσοντας την αισθητική ευαισθησία, ή στο να τέρπει τις αισθήσεις και να κάνει τον άνθρωπο να στοχάζεται ή ακόμα να βελτιώνει τις κοινωνικές σχέσεις που διέπουν την καθημερινότητά του· λίγο ενδιαφέρει. Κανείς δεν διαβάσει έχοντας στο πίσω μέρος τού κεφαλιού του ότι με το πέρας τής ανάγνωσης θα πρέπει να έχει κερδίσει κάτι από, κάτι μετρήσιμο που να μπορεί να το βάλει δίπλα σε μιά σειρά από λοιπές «γνώσεις» για επίδειξη προς τρίτους, όπως για παράδειγμα όταν τοποθετούμε τα βιβλία μας στη βιβλιοθήκη ή όπως συνηθίζαμε μικροί να έχουμε τα στρατιωτάκια μας σε διάφορους σχηματισμούς, δείχνοντάς τα επαιρόμενοι σε φίλους. Όχι. Η Ποίηση είναι κάτι διαφορετικό. Δεν ποσοτικοποιείται, δεν έχει λαβές να την πιάσεις και να την σηκώσεις ψηλά για να δεις όλες της τις πλευρές· κάθε παραμικρή καμπύλη, ακμή, επιφάνεια ή κορυφή κάτω από άπλετο φως. Αν μάς επιτρέπεται η φανταστική μεταφορά, η Ποίηση ομοιάζει προς ένα τετραδιάστατο στερεό την μορφή τού οποίου αντιλαμβανόμαστε απ' την προβολή τής σκιάς του στις διαστάσεις που γνωρίζουμε, ανάλογα με τον φωτισμό κάθε φορά. Όσο ικανώτερος ο ποιητής, τόσο πιο πλούσιες και ποικίλες οι προβολές τού (ιδεατού) ποιητικού στερεού. Διότι μη γελιόμαστε. Είμαστε (και θα παραμείνουμε) δέσμιοι των αισθήσεών μας. Μέσω αυτών αντιλαμβανόμαστε τον Κόσμο και δίνουμε νόημα στις ενέργειές μας. Είναι μια πικρή αλήθεια

αυτή, πράγματι: ίσως και ήττα. Γι' αυτό κι εν προκειμένω η Ποίηση έρχεται ως αρωγός (αλλά και παρηγορία). Όχι για να μάς υποδείξει πώς να ζήσουμε, όχι! Η Ποίηση δεν ξέρει τον τρόπο, δεν μπορεί να μάς δώσει καμμιά μονολεκτική απάντηση για την ανθρώπινη κατάσταση. Είναι όμως σε θέση (και οφείλει) να ξεσκεπάζει τα μεγάλα ερωτήματα τής Ζωής, τις μεγάλες αγωνίες. Κι αυτό μεν δεν αποτελεί ικανή συνθήκη: είναι όμως σίγουρα αναγκαία για να λέμε ότι έχουμε Ποίηση — τουλάχιστον το είδος που αξίζει μνείας και καλούμε σπουδαία.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΙΑ παρεξήγηση όσον αφορά στον ρόλο τού Ποιητή. Μερικοί υποστηρίζουν ότι πρέπει να είναι μεταρρυθμιστής, αναμορφωτής των μαζών, κοινωνικός καινοτόμος. Άλλοι, και δεν είναι λίγοι, ότι δεν πρέπει να είναι οπαδός τής «δράσης» αλλά αντιθέτως περισσότερο ιδεαλιστής, συγκεντρωμένος στα γραπτά του ανεξαρτήτως εάν αυτά, τελικώς, επηρεάσουν ή όχι τον κοινωνικό του περίγυρο. Η αλήθεια πιστεύουμε βρίσκεται, όπως συνήθως, κάπου στη μέση. Σίγουρα ο ποιητής δεν είναι επαναστάτης αλλά από την άλλη δεν είναι και επαίτης. Όπως δεν αρμόζει να ανεμίζει ποιητικές μπαντιέρες άλλο τόσο δεν αρμόζει και να παρακαλεί. Δεν είναι τής φύσης του να περπατά με σκυφτό κεφάλι στους δρόμους, μ' ένα λουλούδι στο χέρι, ζητώντας συγκατάθεση για να το δωρίσει εδώ ή εκεί. Η ταπεινότητα δεν είναι γνώρισμά του. Αντιθέτως! Ο Ποιητής, που έχει επίγνωση τής θέσης του, κατεβαίνει στο πεζοδρόμιο όχι με τηλεβόα και συνθήματα αλλά με χαρτί και πένα. Στέκεται καταμεσής τού πλήθους κι αρχίζει να κηρύττει, να κατηχεί τις καρδιές των συνανθρώπων

του που μέσα στη ρεαλιστικά απροσδιόριστη καθημερινότητα που καλούμε Ζωή, άλλοτε αγωνιούν κι άλλοτε χαίρουν. Ζωή για την οποία έχει την πεποίθηση πως γνωρίζει αρκετά ώστε ν' αξίζει να μιλήσει γι' αυτήν σε μιά γλώσσα πιο θελκτική ή προσιτή, σίγουρα πάντως εκλαϊκευμένη – απευθυνόμενη στους πολλούς και όχι στους ολίγους. Ο Ποιητής πρέπει να φέρει ερωτήματα στην επιφάνεια: να θέσει τα φλέγοντα ζητήματα τού καιρού του υπό τον τύπον των ήλων, να εγείρει παλαιά πάθη από την λήθη και να τα μελετήσει υπό νέον πρίσμα, κι όλα μαζί να τα ξαπλώσει σαν ασθενή επί τής χειρουργικής κλίνης να τ' ανατάμει. Προσοχή όμως, να μην προτρέχουμε! Δεν είναι χρέος τού Ποιητή να προτείνει κάποια λύση, κάποια απάντηση να τού βρίσκεται — δεν είναι φιλόσοφος ή καλύτερα μάγος να εμφανίζει λαγούς μέσα από καπέλλα. Μην τού ζητούμε να ενδυσθεί ένα ρούχο που τού είναι μεγάλο ή εκτός εποχής. Είναι όμως Κτίστης ο Ποιητής. Δημιουργός, Γεννήτωρ ενός Κόσμου που οφείλει να πλάσει απ' το μηδέν. Να πάρει χώμα και να κάνει λάσπη — κι απ' την λάσπη μετά πηλό! — αυτοβούλως θέτοντας τ' Αξιώματα πάνω στα οποία θα οικοδομήσει τις Προτάσεις και τα Θεωρήματά του: ή αν θέλουμε αλλιώς, τους Ήρωες και τις Σχέσεις που διέπουν την προσωπική αισθητική του Σκηνή (όπως στο θέατρο). Αυτή είναι η προσφορά του. Δεν αποτελεί διέξοδο, ούτε όμως κι αδιέξοδο (δεν προσπαθεί ν' αποδείξει κάτι). Δεν υπάρχει επιμύθιο ή happy end σε ό,τι μάς λείει. Γιατί δεν μπορεί να υποσχεθεί τίποτε παραπάνω από μια γνήσια μεταγραφή τής Αλήθειας σε όρους κατά τι πιο προσιτούς στα συνήθη γλωσσικά αισθητικά μας κριτήρια. Αυτό είναι ο Ποιητής. Μια υπερχορδή, ένα bing bang, μια

πιθανότητα που θέτει τα πράγματα «στη μυστική κίνηση» ενώπιόν μας, βάσει των δικών του αξιωματικώς απολύτων Σπαθερών. Κι αλλοίμονο σε εκείνον που αντί να ορίσει τις δικές του σταθερές, τις παίρνει έτοιμες και αρχίζει να κτίζει επ' αυτών σαν να ήτανε δικές του! Τί πλάνη... Η ποίησή του είναι καταδικασμένη να καταρρεύσει, να χαθεί για πάντα — γιατί τα ποιητικά παραγώμενα θα είναι ξένα, όχι δικά του, και αναπόφευκτα θα παγιδευτεί στην προσπάθεια να δικαιολογήσει αενάως τ' αδικαιολόγητα: τον λόγο για τον οποίο χρησιμοποίησε αλλότρια Αξιώματα αντί τού να παραγάγει/ορίσει ο ίδιος νέα. Η ποίησή του δεν θα είναι ειλικρινής και ο τόνος του θα τείνει διδασκαλιστικός. Και φυσικά, κάτι τέτοιο δι' όλου δεν αρμυρίζει στον ποιητικό Λόγο.

ΑΝ Ο ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ είδε τον κόσμο μονότονο και πεζό, αν ο Σεφέρης τον είδε χαλάσματα κι ο Ελύτης να πλέει σ' ένα εκθαμβωτικό αιγαιοπελαγίτικο φως, και οι τρεις είχαν το θάρρος να ορίσουν καλώς τα Αξιώματα τής ποίησής τους επί των οποίων, αργά και μεθοδικά, όρθωσαν το (στέρεο) ποιητικό τους Σύμπαν με ειλικρίνεια και συνέπεια. Δεν προσπάθησαν να τον αλλάξουν ή χειρότερα να μάς «νουδετήσουν» να δεχτούμε την ορθότητα τής οπτικής τους. Κάτι τέτοιο θα αποδομούσε το ποιητικό τους εγχείρημα, θα αναιρούσε την ποιητική τους ενέργεια: που δεν ήταν άλλη απ' το να θέσει ερωτήματα που λίγο-πολύ βρίσκονταν στα χείλη όλων εκείνη την εποχή, αλλά αδυνατούσαν να λάβουν νόημα και μορφή. Και δεν είναι περιέργο που οι παραπάνω ποιητές, αν και τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους, πραγματεύονται πολλές φορές το ίδιο θέμα αλλά με τόσο

ανόμοιο και συνάμα ξεχωριστό τρόπο. Γιατί κανείς τους δεν φοβήθηκε να μάς φανερώσει τί πίστευσε, τί είδε· με δικά του λόγια, με δική του φωνή. Αυτό που τόσο πολύ λείπει απ' την Ποίηση σήμερα.

ΑΡΑΓΕ, ΠΟΤΕ οι νέοι ποιητές θα τολμήσουν να μιλήσουν με αυτούσια δική τους φωνή και όχι δανεική; Να πάρουν τον ποιητικό τους λόγο έξω σε πλατείες και δρόμους, χωρίς φωνασκίες, χωρίς πομπώδη σχήματα και ρητορείες, αποδέτοντάς τον στα πόδια ενός τυχαίου περαστικού και να πουν: «Ορίστε, αυτά είναι τα Αξιώματά μου, αυτός είναι ο Κόσμος μου — όχι κάποιου άλλου αλλά δικά μου, διότι αυτά μάς απασχολούν σήμερα, αυτά μάς καίνε τούτη την στιγμή, τώρα που μιλάμε και αναπνέουμε, εγώ κι εσύ· και οι στίχοι μου, αυτές οι ταπεινές γραμμές που βγήκαν με κόπο και που ίσως να μην αξίζουν τίποτα ή ίσως πάλι και να μη συμφωνείς με αυτές (έχεις κάθε δικαίωμα), είναι η Ζωή όπως την βλέπω εγώ — όμορφη ή άσχημη, ποιός θα το πει! — όμως γυμνή με κάθε της μέλος κι από ένα ερώτημα, που αυθαίρετα (και συγχώρεσέ με για το θάρρος) είπα να το θέσω εδώ, σε αυτήν την κοινή τράπεζα που καθόμαστε όλοι νύχτα-μέρα, για συζήτηση».

Δημήτρης Αγαθοκλής
www.dagathoklis.com